

« zurück blättern vor »

MAŁDR subst. m., ab 1402; auch *malder*. **1)** ‘Getreidemaß von vier Scheffeln’ – ‘miara zboża równa czterem korcom’: 1402 Piek VI 113, STP *Trzi maldri szita*. o Mitte 15. Jh. R XXIV 375, STP *Centum choros sto lastow, spudow albo maldrow*. o 1455 BZ II Esdr 8 22, STP *Abi gemv bilo dano az do sta lybr srzebra, a takez zlota, a zbosza sto maldrow (et usque ad frumenti modios centum)*. o 1538 KłosAlg F4v, SPXVI *czyni 37. maldrow 11. czircieñ [!]*. o 1594 SarnStat 976, SPXVI *Z których to młynów ná káždy rok powinni będą ćiz to mieszczenie [...] płáćić y skutecznie oddáwác / pszenice maldrów pięć*. o 1596 Volck Kkk4v, SPXVI *Malder / ex Germ: Mensura duodecem modios continens, aliàs Spá*. o (†1611) 1613 SyrZiel 945, SP17 *Biorą słodu [...] maldr, ábo dwánaście ćwiertni*. o 1661 Ks.sąd.wiej.I 678-9, SP17 *I.M.Panu dziedzicznemu owsa puł maldra*. o 1732 Inw.pozn.i kal. 561, SP17 *Młyn na rzece o 2 kótach, dájący pachtu 3 maldry*. o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY *Maldr – miara zboża*. o [arch.] 1800–1801 Czack.Pr.1 317, L *Maldrum, maldrus, maltra, maltrum, była miara Niemiecka, znana od iedyńaftego wieku. Była dwoiaka, iedna zwykła, i ta większa, miewała cztery korce; druga mniéysza klasztorna*. o [arch.] 1801–1805 N.Pam.12 347, L – STP, SPXVI, MAČZ, CN, TR, L, SWIL, SW (stp.), DOR (hist.). **2)** ‘der Zehnte, den die Bauern in Form von Getreide zahlen mußten’ – ‘dziesięcina płacona w zbożu’: (†1480) 1863–1864 DłLB III 189, STP *Cmethones solvunt maldry pro monasterio, de qualibet virga chorum triplicis grani, tritici, siliginis et avenae*. o 1564–1581 UniwPobor, SPXVI *Z takowychże wsfzyftkich wyżey opifanych rol Kmiecich ofiadtych, z ftrony Dziefięciny po drugich dziefięci groszy, bądź gdzie sę snopowe dziefięciny, abo mefzne, spy, abo Maldry, iako y tak rok zachowác się maią*. o [arch.] 1843–1855 Moracz. Dzieje VI 181, DOR *Kmieć płacił wtedy [jako pobór w r. 1590] z tanu, zrzebía, włoki lub śladu (...) groszy piętnáście. Gdzie zaś dawał księdzu dziesięcinę, mefzne lub maldry, tam wyliczał na potrącenie sobie u księdza drugie piętnáście*. – STP, SPXVI, L, SW (stp.), DOR (hist.). **3)** ‘Prügelstrafe mit einer Rute von zwei Ellen länge oder 32 Schlägen’ – ‘kara chłosty wymierzana różgą o długości dwóch łokci lub w ilości 32 uderzeń’: [hapax] 1581 SzczerbSpecSax 303, SPXVI *tedy ma być karan maldrem Krolewskim, który iest trzidzieści y dwie pladze álbo vderzenie / wirgą dębu zielonego / ktoraby ná dwa łokciá długa byłá*. – SPXVI, L, SW (stp.). o **Var:** *malder* subst. m., [hapax] 1596 Volck Kkk4v, SPXVI – SPXVI, SW (gw.); *maldr* subst. m., 1402 Piek VI 113, STP o [LBel.] 1843–1855 Moracz.Dzieje VI 181, DOR – STP, SPXVI, MAČZ, CN, TR, L, SWIL, SW (stp.), DOR (hist.). o **Etym:** **1)** mhd. *malter*; *malder* subst. n., ‘Getreidemaß; Zahlmaß: eine bestimmte Anzahl Schläge’, LEX. **2)** mhd. *künges malder* subst. f.,

‘eine Anzahl Schläge als Strafe’, GRI, nur für Inh. 3. ◊ **Konk:** *ćwiertnia* subst. f., bel. seit 1393, STP, zuerst geb. MAÇZ, nur für Inh. 1; *sep* subst. m., bel. seit 1277, STP, zuerst geb. TR, nur für Inh. 1, 2. †*łaszt*. ❖ Inhalt 2 ist vielleicht eine polnische Weiterentwicklung (eigentlich ‘das Maß, das als Zehnter bezahlt werden mußte’). Unser Beleg für Inhalt 3 ist eine Übersetzung des Sachsenspiegels: *des küniges malder, daz sint zwêne und drîzig slege mit einer grânen eichenen gerten, die zwêger dâmelve lang sî.* (Sachsensp. 2, 16, 4 (GRIMM)). In allen drei Fällen handelt es sich um Termini technici, was das seltene Vorkommen in unseren Quellen erklärt. Nach MOSZYŃSKI (1954, 10–12) ist im Altpolnischen *maldr* klein- und großpolnisch, *ćwiertnia* ebenfalls, †*łaszt* ist vor allem aus Masowien belegt.

« zurück blättern vor »